

Alek-Kowalski, Tadeusz

Posiedzenie Zespołu Historii Nauki XIX wieku

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 21/4, 803-804

1976

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Józefa Wojakowskiego i doc. Zbigniewa Wójcika — *Nauczanie elementów historii nauki i techniki w szkołach średnich okresu międzywojennego*; doc. Ireny Stasiewicz-Jasiukowej — *Nauczanie historii nauki i techniki w szkołach wyższych PRL*; doc. Czesława Majoraka — *Nauczanie historii nauki i techniki w szkołach średnich PRL*. Ustalono orientacyjnie, iż w ramach wyżej wymienionych artykułów problematyka ich będzie ujmowana według typów szkół i dyscyplin naukowych. Na następnych zebraniach omawiane będą kolejno rozprawy gotowe do druku w omawianym tomie.

Julian Dybiec

ZEBRANIE PRACOWNI HISTORII ORGANIZACJI NAUKI

W dniu 28 czerwca 1976 r. odbyło się posiedzenie, na którym omawiano pracę doc. Tadeusza Alek-Kowalskiego, poświęconą kształtowaniu się form organizacyjnych nauki w XIX i XX wieku. Ukazała się ona w druku jedynie we fragmentach¹.

Dyskusja ujawniła kontrowersyjny stosunek do wyników badań autora, a głównie do założeń metodologicznych pracy. Prezentując socjologiczny punkt widzenia w studiach nad nauką, autor nie nawiązał bezpośrednio do współczesnego dorobku socjologii nauki, a z drugiej strony egzemplifikacje historyczne wydawały się przypadkowe. Dlatego też uczestnicy dyskusji (doc. Z. Kowalewski, dr W. Rolbiecki, dr E. Tomaszewski, doc. J. Sulowski, dr B. Jaczewski, mgr W. Osińska) wysuwali wątpliwości, w jakim stopniu praca prezentuje punkt widzenia współczesnej socjologii nauki, a jakie elementy można zaliczyć do historii nauki. Autor zgodził się z tymi wypowiedziami, które podkreślały, iż kryteria metodologiczne warsztatu historycznego nie zostały w pracy ukazane.

W drugiej części posiedzenia dr Bohdan Jaczewski przedstawił propozycje prowadzenia systematycznych studiów i przygotowania publikacji na temat współzależności między politycznymi determinantami działalności naukowej, a jej organizacją i funkcjonowaniem. Władza polityczna — zarówno w Polsce, jak i w innych krajach — posługiwała się swoistym stereotypem (obrazem) nauki, a poszczególne partie polityczne oraz ideologie społeczno-polityczne odnosiły się do wiedzy naukowej i badań naukowych, do uczonych i instytucji naukowych (stowarzyszeń i placówek) bądź z pełną lub ograniczoną aprobatą, bądź z niechęcią. Z drugiej strony każdy pracownik nauki, będąc członkiem społeczeństwa, jest mniej lub więcej zaangażowany w życie polityczne, co wpływa na kształtowanie stereotypów o roli badacza w życiu politycznym. Tematyce tej postanowiono poświęcić odrębne posiedzenie.

Zdzisław Kowalewski

POSIEDZENIE ZESPOŁU HISTORII NAUKI XIX WIEKU

Trudno jest oddać wszystkie rysy charakterystyczne osobowości twórczej, zwłaszcza gdy bierze się pod uwagę osobowość o zainteresowaniach tak wielostronnych i nietypowych. Tę ocenę w całej pełni można odnieść do działalności Ignacego Radlińskiego, któremu poświęcone zostało posiedzenie Zespołu w dniu

¹ Tadeusz Alek-Kowalski: *Rozwój form organizacyjnych nauki XIX i XX w. Toruń 1974. Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika.*

23 kwietnia 1976 r. W swym zagajeniu prof. Andrzej Grabski podkreślił bogactwo osobowości naukowej i społecznej tego uczonego. Następnie doc. Janina Żurawicka przedstawiła zasadnicze tezy swojej pracy pt. *Twórczość naukowa Ignacego Radlińskiego (1843—1920)*, wydanej w serii monografii Zakładu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN (Ossolineum 1975). Bardzo interesujące jest już samo zestawienie dziedzin, którymi się zajmował I. Radliński: z wykształcenia filozof, w działalności badawczej także historyk, językoznawca, historyk literatury, antropolog. Napisał około 20 książek, stosując metody porównawcze i wykazując postawę dogłębnej dociekliwości (zwracał na to uwagę Ludwik Krzywicki). Niemniej ciekawe jest to, że z czasem zapomniano o nim (po II Wojnie Światowej nie ukazała się żadna jego praca). Niedocenianie badań I. Radlińskiego przez współczesnych wynikało zarówno z niepopularności religioznawstwa (z uwagi na narodową rolę Kościoła pod zaborami), jak i z braku prawdziwie krytycznej dyskusji na temat nauki i jej roli. I. Radliński nie miał właściwego klimatu dla swej twórczości w sytuacji niedorozwoju badań antropologicznych i braku instytucji zainteresowanych organizacją takich badań.

Był to typowy humanista okresu pozytywizmu. Prócz własnej, owocnej pracy badawczej prowadził też na szeroką skalę działalność popularyzatorską i publicystyczną, w których upowszechniał wśród naszego społeczeństwa osiągnięcia współczesnej nauki.

W dyskusji podtrzymywano opinię J. Żurawickiej o aktualnych do dziś walorach wielu prac I. Radlińskiego i potrzebie wydania niektórych spośród jego dzieł (prof. A. Grabski). Uwydatniano też wagę metodologiczną twórczości I. Radlińskiego (doc. T. Alek-Kowalski, dr F. Bronowski, dr S. Zamecki, dr J. Skarbek, dr H. Hołda-Różewiczowa).

Tadeusz Alek-Kowalski

ZEBRANIE ZESPOŁU HISTORII NAUK ROLNICZYCH

26 kwietnia 1976 r. odbyło się w Krakowie posiedzenie pod przewodnictwem doc. Stanisława Brzozowskiego. W programie były dwa referaty: prof. Jadwigi Dyakowskiej pt. *Z dziejów kynologii polskiej* oraz dra Juliana Dybca pt. *Dania w polskiej literaturze rolniczej*.

Pierwszy referat dotyczył okresu do połowy XIX wieku, tzn. do uformowania się kynologii na naukowych podstawach. W dyskusji zabierali głos: prof. W. Bielański, doc. A. Laszczka, dr D. Nespiakowa i doc. S. Brzozowski.

Drugi referat wywołał długą i ożywioną dyskusję. Prof. W. Bielański uwytkił znaczenia Danii dla podniesienia stanu hodowli bydła w Polsce, a inż. P. Gaweł zwrócił uwagę na przyczyny powodzenia uniwersytetów ludowych w Danii i ich niepowodzenie w Polsce. Poza tym w dyskusji głos zabrali: dr Z. Kosiek, dr K. Zukowski, doc. A. Laszczka i inni.

Stanisław Brzozowski

ZEBRANIE ZESPOŁU HISTORII NAUK MEDYCZNYCH

W dniu 27 maja 1976 r. odbyło się pod przewodnictwem prof. Ksawerego Rowińskiego zebranie poświęcone pamięci wybitnego lekarza i historyka medycyny, założyciela czasopisma „Archiwum Historii Medycyny” — Adama Wrzoska. Podczas zebrania, w którym wzięło udział liczne grono historyków medycyny